

OMGANGSPROTOCOL

INHOUDSOPGAVE

Vooraf	2
1. Preventief beleid.....	3
2. schoolregels.....	4
3. Borging	5
4. Voorwaarden.....	6
5. Pesten	7
6. Definitie pesten.....	8
7. Uitgangspunten.....	9
8. Curatief beleid	10
8. Curatief beleid cyberpesten	11
Bijlage 1: Verklaringsmodel geweld.....	12
Bijlage 2: Leidraad voor een gesprek een leerling die gepest wordt.....	13
Bijlage 3: Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest.....	14
Bijlage 4: Tips voor leerlingen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen	15
Bijlage 5: bruikbare adressen bij digitaal pesten en misbruik.....	16
Literatuur.....	17

Doelstelling

De Maria in Campisschool heeft zich tot doel gesteld dat alle leerlingen zich op school veilig moeten voelen. Veiligheid, geborgenheid en zekerheid zijn de basisbehoeften waarin wij als school willen voorzien. Door het bieden van een veilig pedagogisch klimaat, zullen alle leerlingen zich harmonieus en op een positieve en prettige wijze kunnen ontwikkelen.

Het protocol is dan ook gebaseerd op respect, verantwoordelijkheid en samenwerking.

Respect is een basisvoorwaarde van een rechtvaardige en leefbare samenleving. Wie respect heeft voor anderen, verdient zelf ook respect. Het gaat er om te accepteren dat iemand anders is, een ander geloof heeft, andere gewoonten of een andere huidskleur dan jezelf. Respect is het besef dat je iemand niet moet beoordelen op uiterlijkheden en verschillen. Het is elkaar de ruimte geven, iemand iets gunnen en elkaar met rust laten. En dan heb je natuurlijk respect voor natuur en milieu.

Respect is niet voor iedereen hetzelfde. Zo is het bijvoorbeeld in de ene cultuur respectloos om iemand geen hand te geven; in een andere cultuur is het dat juist wel. Natuurlijk is het niet nodig dat we allemaal dezelfde opvattingen hebben. Verschillen zijn juist interessant en verfrissend. Maar dan moeten we wel op een respectvolle manier met elkaar omgaan. Respect speelt overal. Thuis, op school, op straat, op het sportveld en in de media. Niet iedereen is zich voortdurend bewust van het belang van respect. Verantwoordelijkheid is het accepteren wat gedaan kan en moet worden en dat zo goed mogelijk doen. De kinderen, ouders en leerkrachten zijn verantwoordelijk voor ons eigen gedrag en voor de afspraken die wij samen maken. Samenwerken is het werken aan een gemeenschappelijk doel. Wij streven naar een goed evenwicht tussen geven en nemen met respect voor jezelf en de ander.

1. PREVENTIEF BELEID

De aandacht op de Maria in Campisschool ligt op het scheppen van een goed pedagogisch klimaat. Dit doen wij door het creëren van veiligheid en een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. Wij begeleiden onze leerlingen nauwgezet bij het creëren van een positief zelfbeeld. Dit doen wij door onze leerlingen geloof en plezier in het eigen kunnen bij te brengen. Tevens vinden wij het belangrijk dat kinderen zelfstandig leren worden en bevorderen daarom het samenwerken. Er is erg veel aandacht voor positieve communicatie en het tonen van respect voor elkaar. Op onze school is het aangaan van relaties gebaseerd op respect en vertrouwen.

De inhoud van sociaal-emotioneel leren op de Maria in Campisschool is gebaseerd op vijf competenties, waarvan de vaardigheden zijn ingedeeld in de leeftijdscategorieën 4-8 jaar, 8-11 jaar en 11-13 jaar. Zelfbesef of self-awareness is de kennis over de eigen gevoelens, interesses, waarden en kracht. Daarbij hoort het hebben van een gezond zelfvertrouwen. Zelfmanagement of self-management verwijst naar zelfregulatie, impulscontrole en zelfcontrole, waartoe doelgericht gedrag, het omgaan met stressvolle situaties en heftige emoties behoren. Het besef van de ander of social-awareness omvat empathie, perspectiefname en het vermogen sociale cues juist te interpreteren. Deze competentie zal zich ontwikkelen indien de eigen gevoelens gereguleerd worden. Bovenstaande drie competenties vormen een voorwaarde voor het ontwikkelen van relationship skills of het kunnen hanteren van relaties. Op het hanteren van relaties is het weerstaan van sociale druk en het oplossen van conflicten van toepassing, welke een beroep doen op emotieregulatie en inlevingsvermogen. Het maken van keuzes of response decision making is een competentie waarbij alle voorafgaande vermogens samenkomen, waarbij de bijdrage aan een positief klimaat in de school en de verantwoordelijkheid voor gedragingen op van toepassing zijn.

Omdat gedragsproblemen aangeleerd zijn, reactief van aard en beïnvloedbaar, vormt de inzet van een methode op het gebied van sociale en emotionele vaardigheden een preventieve maatregel. Omdat het deze leerlingen ontbreekt aan kennis en vaardigheden om tot gewenst gedrag te komen, zal een goed theoretisch onderbouwde methode, waarbij zowel de fasen van groepsvorming als ouderbetrokkenheid tot de fundamentele behoren, bijdragen aan de sociale en emotionele ontwikkeling. “Leefstijl” de methode die de school hanteert inzet voor bovenstaande, voldoet aan de voorwaarden die worden gesteld aan sociaal en emotioneel leren.

Naast deze competenties handelen alle medewerkers op de Maria in Campisschool naar de fasen van groepsvorming, welke essentieel zijn om adequaat in te kunnen spelen op de sociale en emotionele ontwikkeling van leerlingen. Groepsvorming is een gecompliceerd proces en oefent in grote mate invloed uit op de veiligheid in de klas en het welbevinden van leerlingen.

Daarnaast heeft de invloed van ouders een positief effect op het sociale gedrag, probleemsituaties en het doorzettingsvermogen van kinderen en draagt bij aan een positieve houding ten aanzien van leren en andere mensen. De Maria in Campisschool staat bekend om haar laagdrempelige schoolcultuur, waarin we ouders zien als partner in de opvoeding. Samen willen wij passend tegemoet komen aan de behoeften en ontwikkeling van het kind.

2. SCHOOLREGELS

De schoolregels die worden gehanteerd binnen de school zijn eenvoudig en positief geformuleerd op rijm. De drie kapstokregels worden in de hele school gehandhaafd en alle kinderen kennen de regels en kunnen ze “opdreunen”.

Op de Maria in Campisschool hanteren wij drie kapstokregels:

1. Voor groot en klein zullen we aardig zijn.
2. We zullen goed voor onze spullen zorgen, dan zijn ze weer te gebruiken morgen.
3. Binnen is het wandelgebied en buiten hoeft dat lekker niet!

Naar aanleiding van “Leefstijl” worden er aan het begin van het jaar in elke groep specifieke regels geformuleerd, die de leerlingen zelf opstellen op het eigen niveau. Deze regels worden op een groot vel papier geschreven en alle kinderen in de groep ondertekenen de regels, met een handtekening of handafdruk. De regels zijn positief opgesteld.

Elke leerkracht bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas en op het plein. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens in elke klas het pestprotocol besproken en wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden. Indien een leerkracht daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag. Hierbij worden de rollen in de groep benoemd en de kracht die uitgaat van deze rollen: de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen in het leerlingvolgsysteem gemaakt.

3. BORGING

Om de sociaal- emotionele ontwikkeling van de leerlingen te volgen wordt er gebruikt gemaakt van ZIEN en Pravoo. Leefstijl wordt ingezet als methode voor de sociaal- emotionele ontwikkeling. Deze informatie wordt geborgd in het protocol voor sociaal en emotioneel leren.

Pravoo

Om de ontwikkeling van de leerlingen te volgen wordt er in groep 1-3 gewerkt met Pravoo. Er zijn acht peilpunten/ momenten waarop Pravoo ingevuld wordt. Deze punten hebben ook betrekking op de sociaal- emotionele ontwikkeling.

ZIEN

Voor de leerlingen in de groepen 4 tot en met 8 wordt ZIEN twee keer per schooljaar afgenomen. De eerste afname van ZIEN is rond de herfstvakantie en de tweede afname is in maart. De leerlingvragenlijst wordt één keer per schooljaar ingevuld door de leerlingen van groep 5 tot en met 8. In deze vragenlijsten komen vragen terug over pestbeleving en pestgedrag. Dit zal zijn rond de herfstvakantie.

Sociogram

In november wordt er een sociogram afgenomen. Het sociogram is bedoeld om de onderlinge relaties en de populariteit van de kinderen in beeld te brengen. Om de sociale vaardigheden van leerlingen in kaart te brengen wordt ZIEN afgenomen. Na de afname van ZIEN en Pravoo gaat de leerkracht de gegevens analyseren. Uit analyse kan blijken dat een leerling of de groep behoefte heeft aan extra ondersteuning m.b.t. hun sociaal- emotionele ontwikkeling. Dit zal besproken worden met de MIB-er tijdens de groepsbesprekingen. Er zal dan besloten worden welke interventies er ingezet zullen worden.

Doe niets bij een ander wat je zelf niet wilt.

Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.

We noemen elkaar alleen bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.

Wanneer je kwaad bent, is slaan, schoppen, krabben e.d. geen oplossing. Probeer samen te praten en ga anders naar een leerkracht. Niemand wordt beoordeeld op zijn/haar uiterlijk. Zogenaamde merkkleding bepaalt bij ons op school geen norm. Pestgedrag zoals: uitlachen, negeren, buitensluiten, dreigen, stoken, dingen afpakken wordt niet geaccepteerd. Zomaar klikken mag niet, maar wel wanneer het over deze bovenstaande regels gaat

5. PESTEN

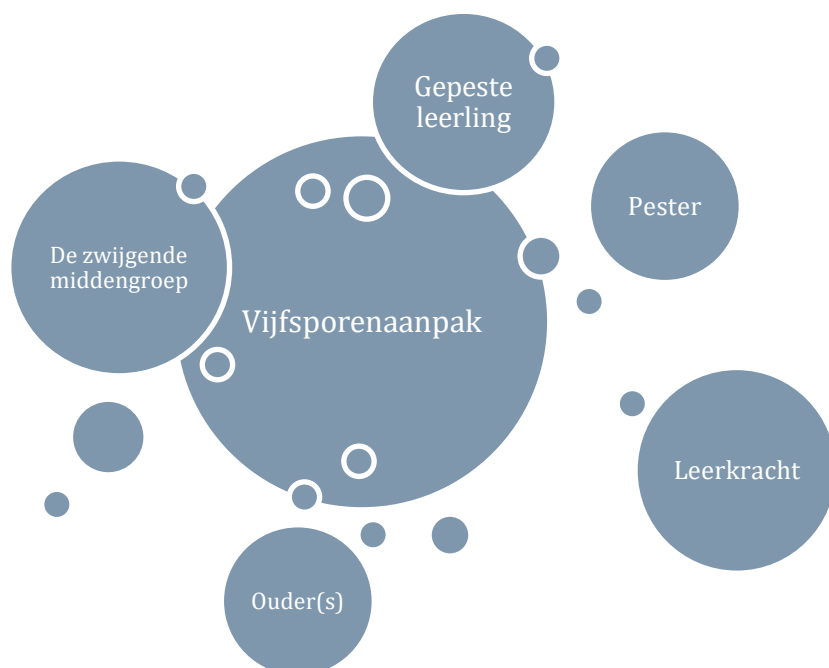
Dit leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan voorkomen dat een leerling in een enkel geval systematisch door andere kinderen wordt gepest. Hierdoor wordt het pedagogische klimaat en de veiligheid ernstig aangetast. Voor de Maria in Campisschool is dat onacceptabel en dus een ongewenste situatie. Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van leerlingen benaderen. Het biedt aan alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook de specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Dit pestprotocol is ontwikkeld, omdat pesten helaas overal gebeurt. Het is belangrijk om een duidelijk en helder beleid te hebben waarop alle betrokkenen ten aller tijde kunnen terugvallen. Dit protocol bevat zowel de richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag, als voorwaarden en activiteiten die pesten kunnen voorkomen. De Maria in Campisschool wil er alles aan doen om pesten te voorkomen, wat valt en staat bij de signalering en de melding van pesten.

De Maria in Campisschool neemt pesten uiterst serieus, omdat de gevolgen van pesten desastreus zijn. De voorwaarden welke de Maria in Campisschool stelt aan de aanpak van pesten moet ten eerste integraal zijn. Dat wil zeggen dat de school alle betrokken partijen zal inschakelen. Als school verwachten wij dat alle partijen een actieve rol zullen vervullen in deze vijfsporenaanpak. De school zal vervolgens het pesten inkaderen binnen het verklaringsmodel van geweld (Bijlage 1) en structurele maatregelen treffen door te signaleren, te analyseren, een plan van aanpak maken, uitvoeren en evalueren. Dit zal leiden tot blijvende attitudeverandering.

Vijfsporenaanpak

Bij pesten is er sprake van vijf partijen.



→ Gepeste leerling.

→ De zwijgende middengroep:

- Meepesters (pesten mee uit angst voor de pester);
 - Meepesters (pesten mee om er zelf beter van worden);
 - Leerlingen die niet meepesten, maar ook niets doen aan het pestgedrag;
 - Leerlingen die niet zien dat er in de klas wordt gepest;
 - Leerlingen met een hoge sociale status die het af en toe voor het slachtoffer opnemen.
- Pester(s);
- Team;
- Ouder(s).

De stappen die de school onderneemt bij de signalering van pesten zijn niet statisch, wij gaan uit van de behoeften van alle partijen. De volgende stappen zijn gebaseerd op de vijfsporenaanpak en zullen gezien de situatie nauwgezet worden afgewogen, alvorens wij de stappen zullen zetten.

- Pesten valt onder de algemene verantwoordelijkheid van de school;
- Steun zal geboden worden aan de leerling die gepest wordt;
- De zwijgende middengroep zal betrokken worden bij het probleem
- Steun zal geboden worden aan de leerling die pest;
- Steun zal geboden worden aan de ouders.

6. DEFINITIE PESTEN

De Maria Campisschool verstaat onder pesten het intentioneel en herhaaldelijk beschadigen van een ander en het sociaal uitsluiten van de ander uit de groep. Bij pesten wordt iemand herhaaldelijk en langdurig blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen. Bij pesten is er sprake van machtsverschil en kan op fysiek, verbaal of materieel niveau plaatsvinden. Het kan zowel in groepscontext als individueel plaatsvinden waarbij de pester altijd de winnaar is en het slachtoffer altijd de verliezer. Pesten heeft een berekenend en destructief karakter, waarbij de druk van de groep op een slachtoffer heel groot kan zijn.

Digitaal pesten

Onder digitaal pesten, ook wel cyberpesten genoemd, verstaat de Maria in Campisschool het pesten via de digitale media. Dit is het versturen van dreigende berichten, iemand uitschelden, het versturen of plaatsen van belastende foto's en filmpjes via social media zoals YouTube, Facebook, Tumblr, Twitter, Instagram, SnapChat, What's app en chatrooms. De digitale media verschaft oneindig veel mogelijkheden om iemand te pesten en maar weinig manieren om je er tegen te verweren.

7. UITGANGSPUNTEN

Op de Maria in Campisschool zijn wij ervan bewust dat de gevolgen van pesten desastreus zijn voor leerlingen, voor nu en later. De integrale aanpak hieronder beschrijft hoe de school pesten aanpakt nadat dit is gesignaleerd. Het is een integrale aanpak, gebaseerd op de vijfsporenaanpak. Deze aanpak leidt tot attitudeverandering en begeleidt zowel de gepeste leerling als de pester(s) op professionele wijze.

Algemene verantwoordelijkheid van de school

Pesten valt onder de algemene verantwoordelijkheid van de school. De school zal zorgen dat de directie, de leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel over voldoende informatie beschikken van het pesten in het algemeen en de aanpak van pesten. De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

Het bieden van steun aan de leerling die gepest wordt

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Schaamte en angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt kan hiervoor een oorzaak zijn. Voor gepeste leerlingen lijkt het probleem onoplosbaar en de gedachte dat het niet mag klikken kan overheersen.

De zorg gaat in de eerste instantie uit naar de hulp aan het gepeste kind. De school neemt het probleem uiterst serieus. Er zal worden uitgezocht wat er precies gebeurd en er wordt overlegd over mogelijke oplossingen. Er wordt hulp aangeboden door de groepsleerkracht, de vertrouwenspersoon of gedragsspecialist in nauwe samenwerking met het team.

Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De zwijgende middengroep bestaat uit een vijftal groepen, waaronder de meelopers. Meelopers zijn de leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de opkomen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Een enkeling ontgaat het pestgedrag volledig.

Daarom is het mobiliseren van de middengroep essentieel voor het voorkomen of signaleren van het pestgedrag. De groepsleerkracht bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De groepsleerkracht komt hier wekelijks op terug en laat de leerlingen zelf formuleren welke regels het probleem kunnen verbeteren.

Het bieden van steun aan de pester

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat leerlingen die pesten over weinig empathisch vermogen beschikken, impulsief zijn en een positieve houding hebben ten opzichte van geweld. Pesters hebben een sterke behoefte om anderen te domineren, ze zijn fysiek sterk en maken structureel gebruik van geweld tegen leeftijdsgenoten.

Het confronteren van de pester met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester worden door de groepsleerkracht met de pester besproken. De leerkracht probeert achter de oorzaken te komen van het gedrag. Vervolgens zal ook hulp worden geboden aan de pester en adviezen formuleren voor eventuele doorverwijzing naar deskundige hulpverleners.

Het bieden van steun aan de ouders

De Maria in Campisschool realiseert zich terdege dat de ouders van leerlingen die gepest worden, er erg veel moeite mee hebben. Het pesten moet direct stoppen, een kind moet zich veilig en geaccepteerd voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

Daarom nemen wij ouders die zich zorgen maken over pesten serieus en werkt de school graag samen met de ouders aan een oplossing om het pesten aan te pakken. De school zal daarom adviezen geven aan ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind en kan de ouders verwijzen naar deskundige hulpverleners.

Indien het pesten plaatsvindt in groepsverband worden de volgende stappen als leidraad aanbevolen:

1. De leerkracht meldt het pestgedrag in het schoolteam en de adviezen die hieruit vloeien, zullen meegenomen worden in de te volgen stappen.
2. De leerkracht praat met de gepeste leerling (bijlage 2)
3. De leerkracht praat met de leerling die pest (bijlage 3).
4. De leerkracht organiseert een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
5. De leerkracht bespreekt het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
6. De leerkracht praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
7. De leerkracht stelt de ouders van de leerlingen op de hoogte.

Indien het pestgedrag zich herhaald en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt, worden de volgende stappen als leidraad aanbevolen:

1. De leerkracht meldt het pestgedrag bij de directie.
2. De directeur of teamleider praat met de gepeste leerling.
3. De directeur of teamleider praat met de leerling die pest (bijlage 3). De directeur of teamleider zal de pester confronteren. De mogelijke achterliggende problematiek achterhalen en helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
4. De directeur of teamleider stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
5. De directeur of teamleider adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door externe hulpverlening.
6. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
7. De directeur of teamleider koppelt alle informatie weer terug naar de het team en de groepsleerkracht.

Indien de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, wordt de volgende stap aanbevolen:

De pester wordt verzocht een programma te volgen met als doel reflectie en het gevoelig maken van de pester voor wat hij aanricht bij de gepeste leerling. Individuele bijeenkomsten met kinderen die pesten vindt plaats in de eigen tijd en dus niet tijdens schooltijd. De ouders worden van dit project op de hoogte gesteld.

Schorsing

Wanneer bovenstaande stappen niet voor verbetering zorgt, volgt een schorsing van een dag. Daarna krijgt de pestende leerling een lange schorsing.

Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen blijft volharden in ongewenst pestgedrag en er geen perspectieven meer zijn tot verandering, wil en kan de school geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering.

De rol van de intern begeleider

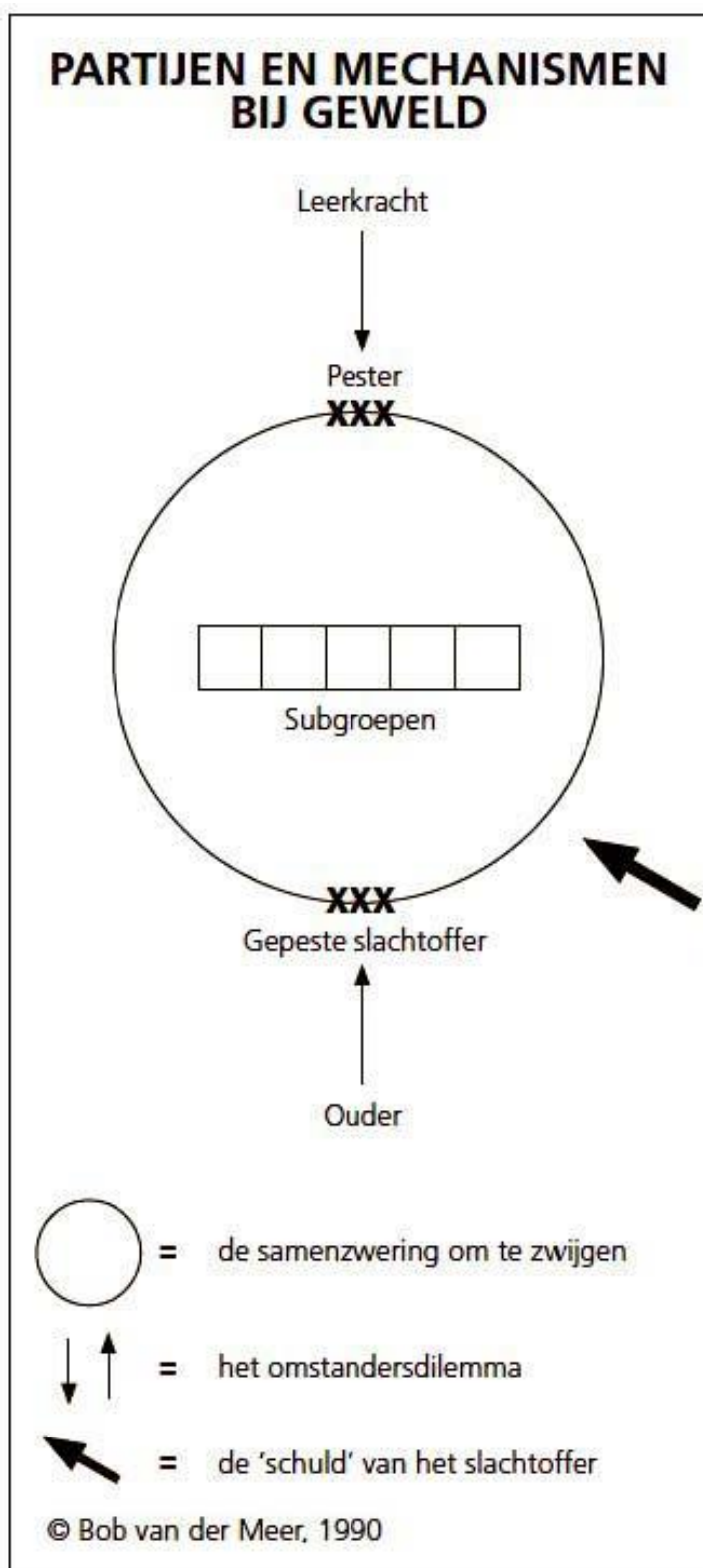
De intern begeleider ondersteunt waar nodig de leerkrachten tijdens de verschillende fasen in het proces en zorgt daar waar nodig voor inbreng hebben tijdens de lessen. De intern begeleider is tevens verantwoordelijk voor het aanbieden van kleinere trainingen bij specifieke hulpvragen, zoals bijvoorbeeld een assertiviteitstraining.

De rol van de vertrouwenspersoon

De vertrouwenspersoon biedt op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste en vraagt regelmatig aandacht voor de problematiek in de klassen en bij de ouders via social schools.

Indien cyberpesten plaatsvindt worden de volgende stappen als leidraad aanbevolen:

1. Verzamel het bewijs door de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren. Adviseer de leerlingen hoe ze dat het beste kunnen doen.
2. Blokkeer de afzender. Adviseer de leerlingen hoe ze dat het beste kunnen doen.
3. Spoor de dader op door contact op te nemen met de ICT-coördinator of de systeembeheerder. Het is mogelijk om van het IP adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Ook is er van alles mogelijk via de helpdesk van BRIN.
4. Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling. Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
5. Verwijs de ouders zo nodig door. Er zijn twee telefoonnummers die ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:
 - De onderwijstelefoon: 0800-5010
 - De vertrouwensinspectie: 0900-11131113
6. Adviseer ouders om aangifte te doen. In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101).
7. Zie bijlage 4 voor tips voor leerlingen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen.
8. Zie bijlage 5 voor bruikbare adressen bij digitaal pesten en misbruik.



De volgende stappen worden als leidraad aanbevolen bij het voeren van een gesprek met een leerling die gepest wordt:

1. Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem.
2. Door wie wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
3. Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
4. Hoe vaak wordt je gepest?
5. Hoe lang speelt het pesten al?
6. Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
7. Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
8. Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
9. Wat wil je dat er nu gebeurd; wat wil je bereiken?

Besprek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester? Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming.

De volgende stappen worden als leidraad aanbevolen bij het voeren van een gesprek met een leerling die pest en is drieledig:

- De leerling **confronteren** met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- **Achterliggende oorzaken** boven tafel proberen te krijgen.
- **Het schetsen van de stappen** die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren is:

- Probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht.
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld.
- Blijf specifiek. Benoem de situatie waar het over gaat en vermijd woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.
- Achterliggende oorzaken. Nadat het probleem is benoemd worden de volgende vragen als advies gegeven:
 1. Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt?
 2. Wat levert het jou op?
 3. Wat reageer je af op die ander?
 4. Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag.
 5. Wat ga je daaraan doen?
 6. Biedt zo nodig hulp aan (op vrijwillige basis).
 7. Het pestgedrag moet stoppen.
 8. Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt.

Tips voor leerlingen:

- Bedenk dat niet alles waar is, wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart emailadres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als je gaat chatten.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit je contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreek niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent.
- Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.

Wat kun je tegen cyberpesten en misbruik doen?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.
- Reageer niet op pestmails of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om berichtjes op de mobiele telefoon, blokkeer de nummers.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP adres van de e-mail kan soms worden afgeleid, van welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar leerkracht toe op school. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen.
- Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie. Het is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen: www.pestenislaf.nl

Links voor bruikbare adressen bij cyberpesten

- **Algemene zoekpagina's**

www.pesten.startkabel.nl

www.pesten.startpagina.nl

- **Pesten (algemeen)**

www.pestweb.nl

Website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten.

www.pesten.net

Voor en door slachtoffers. Opgericht door Bob van der Meer.

- **Cyberpesten / veilig internetgebruik / veilige school**

www.stopdigitaalpesten.nl

Campagne van SIRE (Stichting Ideële Reclame)

www.digibewust.nl

Een informatieve site van het Ministerie van Economische zaken, over het veilig gebruik van internet.

www.ppsi.nl

PPSI is het expertisecentrum van het APS op het gebied van het voorkomen en bestrijden van seksuele intimidatie en seksueel misbruik in het onderwijs. Je kunt er ook terecht voor informatie over pesten, agressie, geweld, discriminatie en racisme.

www.schoolveiligheid.nl

Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.

www.veilig.kennisnet.nl

Handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT-coördinatoren.

- **Films met als thema pesten**

Spelen of Sterven

Sophie en Arthur

Tasjesdief

Ben X

Achtstegroepers huilen niet.

Spijt!

Stuk!

LITERATUUR

Boeken

- Bijleveld, B. (2011). De gouden weken. Drachten: Eduforce educatieve uitgeverij.
- Engelen, R. van (2010). Grip op de groep. Boek 36. Amersfoort: ThiemeMeulenhoff.
- Meer, B. van der (2000). School en geweld. Oorzaken en aanpak. Assen: Van Gorcum & Comp. B.V
- Meer, B. van der (1992). School en peers; pesten op school. Handboek Jeugdgezondheidszorg. Maarssen: Uitgeverij Bunge.
- Olweus, D. (1992). Treiteren op school. Omgaan met pestkoppen en zondebokken in de klas. Amersfoort: College Uitgevers.
- Ploeg, J.D. van der. (2007). Gedragsproblemen. Ontwikkeling en risico's. Rotterdam: Lemniscaat.
- Stigt, M. van. (2014). Alles over pesten: voor kuddedieren, buitenbeentjes en iedereen die met pesten te maken heeft. Amsterdam: Uitgeverij Boom.

Internetsites

- De onderwijsinspectie (december, 2014). Schorsen en verwijderen. Geraadpleegd op <http://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/leerplicht/Schorsen+en+verwijderen#07>
- Pestprotocol Don Bosco College Volendam. Geraadpleegd op 15 september 2015 van: http://www.donboscocollege.com/uploads/file/downloads/dbc_pestprotocol.pdf
- Pestprotocol van KBS Crescendo uit Almere. Geraadpleegd op 15 september 2015 van: <http://www.kbscrescendo.nl/pdf/pestprotocol.pdf>
- Pestprotocol van OBS De Fuut uit Monnickendam. Geraadpleegd op 16 september 2015 van: <http://www.defuut.net/downloads/Pestprotocol.pdf>
- Het pestprotocol van OBS Jenaplanschool Wittevrouwen uit Utrecht. Geraadpleegd op 15 september 2015 van: http://www.jenaplanwitevrouwen.nl/07_docs/Pestprotocol-Witevrouwen-2014.pdf
- Pestprotocol van de PC basisscholen 't Kofschip en de De Klankhof uit Etten-Leur. Geraadpleegd op 20 september 2015 van: <http://www.tkofschip.nl/files/Pestprotocol%20juni%202012.pdf>